

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII DLA KLAS IV – VIII

Celem nauczania historii w szkole podstawowej jest zapoznanie uczniów z najważniejszymi wydarzeniami z przeszłości, rozwijanie poczucia więzi z rodziną, narodem, społecznością europejską i światową, kształtowanie postaw moralnych, patriotycznych i obywatelskich, szacunku do własnego państwa i symboli narodowych.

Realizacji tych celów służy ocena wiadomości i umiejętności ucznia. Ma ona za zadanie przekazać informacje uczniowi, jego rodzicom i nauczycielowi, co osiągnął, co robił dobrze i ile potrafi. Przedmiotem oceny są: wiadomości i umiejętności uczniów.

Przedmiotem oceny z historii jest:

1. Wiedza merytoryczna.
2. Rozumienie i umiejętność interpretacji faktów.
3. Praca ze źródłem historycznym, umiejętność pracy z materiałem kartograficznym, ikonograficznym, statystycznym itp.
4. Formułowanie wypowiedzi ustnej.
5. Przygotowanie odpowiedzi, pracy pisemnej, prezentacji i innych form aktywności.
6. Aktywność ucznia na lekcjach i w pracy pozalekcyjnej.

Obszary oceniania:

1. Wiadomości objęte podstawą programową.
2. Umiejętności:
 - lokalizacja czasowo – przestrzenna omawianych wydarzeń (znajomość mapy)
 - uogólnianie, wartościowanie, porównywanie, wykrywanie analogii historycznych
 - analiza tekstu źródłowego
 - umiejętność dyskusji
 - stosowanie terminologii historycznej i jej rozumienie
 - wskazywanie związków przyczynowo – skutkowych, przestrzennych pomiędzy historią powszechną, ojczyzną, regionalną

- wskazywanie związków pomiędzy poszczególnymi dziedzinami życia politycznego, gospodarczego, kulturowo – społecznego
- łączenie faktów i zjawisk z historii Polski z historią powszechną
- analiza i ocena zjawisk i faktów historycznych
- porównywanie różnych koncepcji politycznych, religijnych i gospodarczych
- gromadzenie informacji przy wykorzystaniu nowoczesnej technologii i różnorodnych źródeł.

W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje obniżenie wymagań jednak są one nie mniejsze niż opisane wymagania na ocenę dopuszczającą.

Jeżeli uzyskana przez ucznia ocena nie satysfakcjonuje go - istnieje możliwość poprawy w terminie ustalonym przez nauczyciela.

I. KONTRAKT.

Zawierany jest między uczniami klas IV – VIII, a nauczycielem i dotyczy sposobu oceniania (zgodny z regulaminem i statutem szkoły).

1. System oceniania oparty jest na zasadzie sprawiedliwości i jawności.

2. Ocenie podlegają następujące obszary aktywności: wypracowania klasowe, sprawdziany z poszczególnych rozdziałów, sprawdziany kompleksowe, kartkówki, zadania domowe, odpowiedzi ustne, aktywność, zeszyt przedmiotowy, prace dodatkowe (udział w konkursach, akademiach, inscenizacjach, prace projektowe i plastyczne).

3. Informacje o terminie, formie i zakresie planowanych sprawdzianów podawane są z przynajmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Powinny być odnotowane w dzienniku lekcyjnym.

4. Jeżeli uczeń nie pisał sprawdzianu / pracy klasowej w określonym terminie, ma obowiązek to uczynić w ciągu 2 tygodni od momentu powrotu do szkoły. Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu w ciągu 3 tygodni od otrzymania oceny lub w szczególnych sytuacjach w terminie uzgodnionym z nauczycielem (w sytuacjach szczególnych termin poprawy może być wydłużony). Uczeń zgłasza nauczycielowi chęć poprawy oceny i ustalany jest termin poprawy. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

5. Kartkówki z 2 – 3 ostatnich lekcji mogą być niezapowiedziane. Oceny z kartkówek podlegają poprawie. Uczeń w ciągu 2 tygodni od momentu wpisania oceny do dziennika ma prawo poprawić ocenę. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

6. Jeżeli uczeń podczas pracy klasowej / sprawdzianu pracuje niesamodzielnie (odpisuje, korzysta z niedozwolonych pomocy naukowych), otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.
7. Uczeń ma prawo być dwukrotnie w ciągu semestru nieprzygotowany do lekcji (nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów). Za nieprzygotowanie uznawane jest także brak podręczników, zeszytu i pracy domowej. Nieprzygotowanie do zajęć uczeń zgłasza nauczycielowi przed rozpoczęciem lekcji. Uczący odnotowuje to w notesie w dzienniku lekcyjnym.
8. Nie ocenia się ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji losowej oraz przez 3 dni po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności w szkole. Uczeń nieobecny dłuższy czas w szkole jest zobowiązany do nadrobienia zaległości i uzupełnienia zeszytu oraz zeszytu ćwiczeń.
9. Nauczyciel ocenia pracę grupową uczniów. W zależności od wkładu pracy, dziecko może uzyskać ocenę lub plusa.
10. Nauczyciel nagradza aktywność uczniów podczas zajęć oceną, plusem lub pochwałą.
11. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny niedostatecznej z odpowiedzi ustnej. Poprawa odbywa się na lekcji w wyjątkowych przypadkach poza lekcją (np. na zajęciach wyrównawczych) w terminie 2 tygodni od jej uzyskania. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.
12. Uczeń otrzymuje ocenę semestralną i roczną za całokształt swojej pracy. O ocenę wyższą niż przewidziana roczna przez nauczyciela może ubiegać się/ wystąpić uczeń, który spełnił powyższe warunki:
- A/ na tydzień przed złożeniem odwołania od propozycji oceny rocznej ma uzupełnione wszystkie brakujące prace, w tym prace pisemne oraz niepisane prace kontrolne,
 - B/ na bieżąco poprawia sprawdziany, w terminach statutowych... lub uzgodnionych z nauczycielem.
 - C/ nie zgłaszał więcej niż 3 nieprzygotowania się do zajęć lekcyjnych,
 - D/ ma nie więcej niż 100 godzin nieobecności,
 - E/ pisał wszystkie badania wyników i egzaminy próbne,
 - F/ wywiązał się z bieżących proponowanych przez nauczyciela form poprawy,
 - G/ uczestniczył w formach pomocy oferowanych przez szkołę (co najmniej jedna forma - konsultacje, zajęcia dodatkowe pod kierunkiem nauczyciela, pomoc koleżeńska, itp.),
 - H/ otrzymał nie więcej niż 3 oceny niedostateczne bieżące, w tym nie więcej niż 2 oceny z prac pisemnych z przedmiotu,
 - I/ miał ustaloną ocenę wyższą na półroczu niż propozycja oceny końcoworocznej.
 - J/ Uczeń wykonuje wszystkie prace zlecone przez nauczyciela w ilości i formie oraz czasie wskazane przez niego.
 - K/ Zrealizował wszystkie zaplanowane przez samego siebie obszary poprawy, tj. na końcu np. dużej pracy, po poprawie uczniowskiej postawił własny cel, np. Do następnej poprawy

- będę stosować : określanie wieków, czytanie mapy historycznej, znam podstawowe wydarzenia z danego okresu historycznego
- zapiszę nowe myśli w akapitach/ powtórzę wiadomości, z którymi miałem największy problem (uzyskałem niższą ocenę , nauczę się....

13. Każdy nauczyciel ma prawo do stosowania zasad oceny ucznia i zespołu klasowego, uwzględniając ich potrzeby i możliwości.

14. Uczeń, który reprezentuje szkołę na szczeblu rejonu, województwa, Polski – otrzymuje ocenę częściową celującą za każdy udział.

15. Uczniowie na początku i na zakończenie roku szkolnego mogą pisać testy diagnostyczne, które są poprawione przez nauczyciela, ocena wpisana do dziennika, jednakże ta ocena nie ma wpływu na ocenę semestralną ani końcową.

Po każdym roku szkolnym następuje ewaluacja przedmiotowego systemu nauczania

II. Ogólne Kryteria oceniania:

Ocena niedostateczny

Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą – jego braki w zakresie wiadomości i umiejętności są tak duże, że nawet przy wydatnej pomocy nauczyciela nie jest w stanie ich uzupełnić w trakcie dalszego kształcenia.

Ocena dopuszczający

Uczeń ma spore braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, popełnia liczne błędy merytoryczne, ale jest w stanie uzupełnić luki w trakcie dalszego kształcenia. Jego postawa jest bierna, ale przy pomocy nauczyciela wykonuje proste polecenia i typowe zadania o niewielkim stopniu trudności - szereguje wydarzenia w ciągu chronologicznym, rozróżnia podstawowe źródła historyczne, wyjaśnia proste pojęcia, pozyskuje informacje z ilustracji, tekstu czy mapy, W zespole nie przejawia inicjatywy, ale wykazuje chęć współpracy i z pomocą innych członków zespołu wywiązuje się z zadań przydzielonych w projekcie.

Ocena dostateczny

Uczeń ma wiedzę i umiejętności na poziomie podstawowym. Trudności stwarza mu samodzielne sformułowanie i uzasadnienie swoich wypowiedzi – musi być ukierunkowany przez nauczyciela. Jego aktywność na lekcjach jest sporadyczna. Umieszcza wydarzenia na osi czasu, wyjaśnia podstawowe pojęcia historyczne, wykonuje typowe zadania oparte na podręczniku, źródłach, mapie. Rzadko przejawia inicjatywę w zespole, samodzielnie wykonuje tylko proste zadania, które przydzieli mu grupa, współpracuje z innymi.

Ocena dobry

Uczeń opanował w dużej mierze wiedzę i umiejętności określone programem, które pozwalają na samodzielne rozwiązywanie typowych problemów. Umiejętnie wykorzystuje informacje, prawidłowo posługuje się terminologią historyczną, sytuuje wydarzenia w czasie i przestrzeni. Wyjaśnia przyczyny i skutki faktów historycznych, dostrzega analogie historyczne i związki między przeszłością, a teraźniejszością. Odczytuje informacje zawarte w mapie historycznej i analizuje teksty źródłowe. Często uczestniczy w dyskusjach i pracach zespołowo - grupowych

Ocena bardzo dobry

Uczeń opanował w pełni wiedzę objętą programem. Jest bardzo aktywny. Prawidłowo posługuje się pojęciami i terminami. Stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania problemów. Opracowuje pisemnie zagadnienia, korzystając z różnych źródeł. Jasno formułuje wypowiedzi i dobrze je argumentuje, wyczerpuje temat, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe, wyciąga wnioski, dokonuje ocen. Ocenia wiarygodność źródła historycznego. Łączy wiedzę z różnych przedmiotów. Poprawnie posługuje się pojęciami, dostrzega przyczyny i skutki wydarzeń. Potrafi zaplanować i zorganizować pracę, jest kreatywny. Chętnie pomaga innym. Łagodzi konflikty w zespole. Bierze udział w konkursach historycznych.

Ocena celujący

Uczeń posiada wiedzę wykraczającą poza materiał programowy. Uczeń samodzielnie zdobywa wiadomości, rozwija własne zainteresowania historyczne i społeczne. Na lekcjach jest bardzo aktywny, żywo zainteresowany tym, co się dzieje. Samodzielnie interpretuje źródła i łączy zawarte w nich informacje, wyjaśnia przyczyny i przewiduje następstwa zjawisk, umiejętnie formułuje argumenty, własne przemyślenia, oceny i opinie. Posługuje się bogatym słownictwem i pojęciami. Podejmuje się samodzielnych zadań, wykazując inicjatywę i pomysłowość oraz wykorzystując wiedzę pozapodrecznikową. Z powodzeniem wykazuje się wiedzą i umiejętnościami na różnych konkursach. Podejmuje inicjatywę w działaniach grupowych, jest pomysłodawcą różnych zadań. Potrafi doskonale zorganizować i zaplanować pracę swoją i innych.

Sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów:

1. Sprawdziany pisemne obejmują materiał zadany przez nauczyciela

- każdy sprawdzian (test) zapowiadany jest co najmniej na tydzień przed jego przeprowadzeniem,
- uczeń obowiązany jest napisać wszystkie przewidziane w danym okresie sprawdziany,
- uczniowie znają zakres sprawdzanej wiedzy i umiejętności oraz kryteria oceniania,
- oceny są jawne, uzasadnione i zgodne z wymaganiami na daną notę.

Ocenie podlega:

- stopień opanowania materiału faktograficznego,
- dostrzeganie związków przyczynowo- skutkowych,

- stylistyczna poprawność wypowiedzi,
- umiejętność selekcji wydarzeń historycznych,
- stopień rozumienia tematu (pytań),
- znajomość chronologii, pojęć, nazw i postaci historycznych,
- umiejętność porównywania, dostrzegania podobieństw i różnic w procesie dziejowym,
- odróżnianie fikcji od prawdy historycznej,
- znajomość mapy.

2. Kartkówki:

- obejmują wiadomości maksymalnie z ostatnich 3 lekcji,
- nie muszą być zapowiadane.

3. Odpowiedź ustna, ocenie podlega:

- zrozumienie tematu lub pytania,
- zawartość merytoryczna,
- argumentacja,
- wyrażanie sądów,
- stosowanie terminologii historycznej,
- sposób prezentacji (samodzielność wypowiedzi, poprawność językowa, płynność, logiczne myślenie),
- dodatkowe pytania naprowadzające nauczyciela, wpływają na obniżenie oceny,
- umiejętność korzystania z mapy,
- nauczyciel może z trzech ostatnich lekcji lub z materiału powtórzeniowego do następnej lekcji.

4. Praca na lekcji:

-nauczyciel ocenia pracę na lekcji, ocenie podlegają działania ucznia w czasie lekcji, jego odpowiedzi na zadane pytania i wykonywanie zleconych przez nauczyciela zadań.

Wymagania na poszczególne oceny

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

Wskazuje na mapie Indie, Amerykę, podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii(przyprawy, jedwab),wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki, podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia. Wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie), podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą. Zaznacza na osi czasu epokę renesansu, wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku, wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu. Wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, zna Michała Anioła. Wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji, poprawnie posługuje się terminem: *odpust*, wymienia wyznania protestanckie. Poprawnie posługuje się terminem: *sobór*, przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie, wskazuje zakon jezuitów powołany do walki z reformacją. Poprawnie posługuje się terminami: *szlachta*, *herb*, przedstawia prawa szlachty, wymienia zajęcia szlachty. Poprawnie posługuje się terminami: *folwark*, *dwór*, opisuje zajęcia chłopów i mieszczan. Wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów, podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek. Zna Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej, wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce. Podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek. Poprawnie posługuje się terminem: *tolerancja*. Zna termin: *elekcja*, opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji, wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego. wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie, wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski. Podaje datę bitwy pod Kircholmem i nazwisko dowódcy polskich wojsk. Zna Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie. Wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem, zna najważniejsze fakty. Podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.). Zwraca uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii w XVII wieku. Wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie. Poprawnie posługuje się terminem: *barok*. Opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej, przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego. Wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej, zna pojęcie monarchia parlamentarna. Posługuje się terminem: *oświecenie*, zaznacza na osi czasu epokę oświecenia, poprawnie posługuje się terminem: *klasycyzm*, wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie, charakteryzuje styl klasycystyczny, podaje przykłady dokonań naukowych lub technicznych epoki oświecenia. Wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus, wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia, zna pojęcie absolutyzm oświecony. Wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA, przywołuje postać Jerzego Waszyngтона jako pierwszego prezydenta USA. Zna monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. Posługuje się terminami: *unia personalna*, *anarchia*, wskazuje na mapie Saksonię, wymienia przyczyny anarchii w Polsce, przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje reform. Podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.), wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie, zna postać Stanisława Augusta Poniatowskiego. Podaje przykłady zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej. Podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego

rozbioru (1793 r.), wymienia reformy Sejmu Czteroletniego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie *liberum veto* i wolnej elekcji), wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru. Podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.), wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego, wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru. Podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.), charakteryzuje postać Ludwika XVI. Wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja, podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie. Przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję i jej skutki. Poprawnie posługuje się terminami: *legiony*, *emigracja*, podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.). Wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego.

Ocena dostateczna. Uczeń:

Wymienia nowości w technice żeglarskiej, posługuje się terminami: *karawela*, *kompas*, podaje lata wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia, wskazuje Ferdynanda Magellana. Poprawnie posługuje się terminem: *cywilizacje prekolumbijskie*, wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków, wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki, zna pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych, wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej. Poprawnie posługuje się terminem: *renesans*, podaje czas trwania epoki renesansu, przedstawia i wyjaśnia termin: *człowiek renesansu*. Poprawnie posługuje się terminem: *mecenat*, wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł. Poprawnie posługuje się terminami: *reformacja*, *protestanci*, określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu, wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji, podaje ich założycieli wyznań protestanckich. Posługuje się terminami: *kontrreformacja*, przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji, wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów, zna Ignacego Loyolę. Poprawnie posługuje się terminami: *demokracja szlachecka*, *przywilej*, *magnateria*, *szlachta średnia*, *szlachta zagrodowa*, *gołota*, wymienia izby sejmu walnego, zna zasadę *liberum veto*. Poprawnie posługuje się terminami: *splaw wiślany*, *szkuta*, *spichlerz*, *pańszczyzna*, wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i porty, wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju. Wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty, opisuje zależność Prus Książęcych od Polski, wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty. Zna Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego - twórców literatury renesansowej w Polsce, wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim, charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika. Poprawnie posługuje się terminami: *unia personalna*, *unia realna*, wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów, pokazuje na mapie. Zna postanowienia unii lubelskiej, zna strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej. Wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów, zna datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”. Zna terminy: *wolna elekcja*, *bezkrólewie*, podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji, opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex. Poprawnie posługuje się terminami: *Artykuły henrykowskie*, *pacta conventa*. Opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka, przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego, podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem, zna jej znaczenie (1610 r.). Posługuje się terminem: *Zaporoże*, *Kozacy*, wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola, podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego. Podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.). Wymienia skutki wojen z Turcją, wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski. Zna podstawowe przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku.

Wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą w XVII wieku. Wyjaśnia pochodzenie terminu *sarmatyzm*, wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”. Posługuje się terminem: *monarchia absolutna*, podaje przykłady, wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce. Wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej, wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego, przedstawia zakres władzy dyktatora. Podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego. Wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.). Podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.). Posługuje się terminami: *konfederacja*, *liberum veto*, *wolna elekcja*, *przywileje*, *złota wolność szlachecka*, wyjaśnia sens powiedzeń: *Od Sasa do Lasa* i *Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa*, zna postać Stanisława Leszczyńskiego, zna projekty reform w I poł. XVIII w. Wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru, przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski, ocenia postawę Tadeusza Rejtana, opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski, wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w., wskazuje następstwa konfederacji barskiej. Przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej. Podaje cel obrad Sejmu Wielkiego, przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.), wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce. Zna postać Wojciecha Bartosa, zna bitwę pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie, wskazuje na mapie Racławice i Połaniec, wyjaśnia przyczyny wydania Uniwersału połanieckiego, wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego. Posługuje się terminami: *burżuazja*, *Stany Generalne*. Posługuje się terminem: *republika*, charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a. Posługuje się terminem: *zamach stanu*, przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona. Wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”. Przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem. Przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, wskazuje na mapie Tylżę, podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.).

Ocena dobra. Uczeń:

Podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych, wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz), poprawnie posługuje się terminem: *tubylec*, *Indianin*. Poprawnie posługuje się terminami: *kolonia*, *niewolnik*, *plantacja*, przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie. Poprawnie posługuje się terminami: *antykw*, *humanizm*, charakteryzuje epokę renesansu, wyjaśnia nazwę nowej epoki. Charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, poprawnie posługuje się terminem: *fresk*, podaje przykłady. Poprawnie posługuje się terminami: *pastor*, *celibat*, *zbór*, wskazuje przyczyny reformacji, opisuje powstanie anglikanizmu, przedstawia skutki reformacji. Przedstawia postanowienia soboru trydenckiego, posługuje się terminami: *heretyk*, *inkwizycja*, *indeks ksiąg zakazanych*, zna cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych. Przedstawia prawa i obowiązki szlachty, posługuje się terminem: *pospolite ruszenie*, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji *Nihil novi* (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia, przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji *Nihil novi*. Wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich, tłumaczy, dlaczego szlachta uchwałała ustawy antychłopskie i antymieszczańskie. Przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.), wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie i wyjaśnia skutki rywalizacji o Inflanty. Posługuje się terminami: *arras*, *krużganki*, *mecenat*, charakteryzuje twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego, uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu, przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika. Zna postanowienia konfederacji warszawskiej, posługuje się terminem: *innowierca*,

nazywa świątynie różnych wyznań. Przedstawia zasady wyboru monarchy, opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji, wyjaśnia skutki wolnych elekcji. Przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty, zna pojęcia: *piechota wybraniecka*, *dymi triada*, opisuje następstwa dymi triady, wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim). Charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w. Wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi, wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania Chmielnickiego, uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową. Wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę ze Szwedami. Podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.), wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna oraz miejsca najważniejszych wydarzeń, wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII. Wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw w XVII wieku. Przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji. Opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski). Wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem. Przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy. Przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau, poprawnie posługuje się terminem: *ateizm*, omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau. Opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku. Przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim. Przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego, podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.). Posługuje się terminem: *prawa kardynalne*, podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.). Charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną, podaje przykłady budowli klasycystycznych, charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego. Przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego, opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej. Przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej, wyjaśnia zadania Konstytuanty, przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela. Wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem, przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy, charakteryzuje rządy dyktatoratu. Posługuje się terminem: *blokada kontynentalna*, wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej, charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.), wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona. Przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem. Wyjaśnia, dlaczego Polacy wiązali nadzieję na niepodległość z Napoleonem. Zna postać księcia Józefa Poniatowskiego, przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego, wskazuje na mapie Raszyn, wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach.

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

Wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód. Poprawnie posługuje się terminem: *konkwistador*, opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro). Wyjaśnia wpływ wynaleźenia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu, przedstawia poglądy humanistów. Poprawnie posługuje się terminami: *attyka*, *arkada*, *kopuła*. Opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę *czyj kraj, tego religia*, przedstawia na mapie podział religijny Europy. Charakteryzuje działalność zakonu jezuitów, przedstawia zasady obowiązujące jezuitów. Charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień, przedstawia skład izb sejmu walnego. Wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki, wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom. Przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki. Poprawnie posługuje się terminami: *teoria geocentryczna* i *heliocentryczna*, przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu, przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów, wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę. Zna pojęcia: *katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie*, wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii. Wyjaśnia wpływ *Artykułów henrykowskich* i *pacta conventa* na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej. Wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji, podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.). Tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych podczas wojen w XVII wieku. Omawia główne etapy powstania, wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską, wskazuje na mapie Perejaśław i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaśławiu (1654 r.). Wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego, wymienia postanowienia pokoju w Oliwie. Przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego, wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczynali odgrywać magnaci, wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmiku. Wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa w XVII wieku. Omawia politykę gospodarczą ministra Colberta. Wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii. Wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia. Podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.). Omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA, opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA. Wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski, opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III. Opowiada o przebiegu i decyzjach sejmiku rozbiorowego. Wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform. Przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari. Opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny, podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.). Przedstawia skutki rządów jakobinów, wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów. Wyjaśnia przyczyny koronacji Napoleona cesarza Francuzów, podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia. Omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona. Opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości, charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich, wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji. Omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego, wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej, wskazuje na mapie Somosierrę, opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk.

Ocena celująca. Uczeń:

Wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich. Wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie. Poprawnie posługuje się terminem: *perspektywa*, podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę. Przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej, podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia. Wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej, porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej, XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski. Charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstw. Wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.), ocenia politykę szlachty wobec Kozaków. Wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym, charakteryzuje barok jako epokę kontrastów. Wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii, porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej. Wymienia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w. Wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela. Ocenia terror jako narzędzie walki politycznej. Opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

